

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2015/16:55

Måndagen den 18 juli

§ 1 Utrikes frågor

Utrikesminister Margot Wallström (deltar per telefon)

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor den 18 juli 2016

Anf. 1 BÖRJE VESTLUND (S):

Skälet till att jag sitter i ordförandestolen vid dagens telefonsammanträde är att den som leder mötet måste sitta i salen. Eftersom ordföranden eller vice ordföranden inte är närvarande i salen är det den av de närvarande ledamöterna med flest år i riksdagen som ska leda mötet.

Då ber jag utrikesministern att ge oss information och att samråda med oss.

Anf. 2 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Tack för denna möjlighet att samråda med er så tidigt på morgonen.

Vi är samlade i Bryssel för FAC. Med anledning av kuppförsöket i Turkiet har förstås en diskussionspunkt om Turkiet lagts till på dagordningen. Här förväntas vi diskutera den senaste utvecklingen och anta rådsslutsatser.

Det samlade budskapet är att EU fördömer kuppförsöket, att vi återupprepar vårt fulla stöd till landets legitima institutioner men att vi samtidigt lyfter fram vikten av att rättsstatens principer och grundläggande friheter respekteras.

Regeringen anser förstås att utvecklingen sedan i fredags kväll i Turkiet är djupt oroande. Sverige fördömer, i likhet med de andra europeiska länderna, kuppförsöket och står i solidaritet med Turkiet under ett folk.

Av allt att döma har militärkuppen misslyckats. Vi beklagar det stora antalet dödsoffer och skadade. De senaste uppgifterna är att 265 personer har dödats, varav 104 misstänkta kuppmakare, medan man är mer oklar om antalet civila och poliser. Mer än 1 400 människor uppges vara skadade. Det finns uppgifter som talar om att uppemot 6 000 personer ska ha anhöllits.

Det är centralt att den demokratiska ordningen upprätthålls och att rättsstatens principer och grundläggande fri- och rättigheter respekteras för alla i Turkiet, inklusive för kurderna. Vi uppmanar till lugn och avhållsamhet från åtgärder som spär på den polarisering som Turkiet har upplevt en längre tid. Att skyldiga ska straffas är självklart, men de åtgärder som den turkiska statsmakten vidtar måste vara i enlighet med rättsstatens principer, inklusive rätten till rättvis rättegång, och med re-

spekt för mänskliga rättigheter. Det inkluderar också förstås vår syn på dödsstraffet.

Regeringen tycker att det är av yttersta vikt att samarbetet mellan Turkiet och EU fortsätter. Turkiet är ett kandidatland och en central partner för oss, inte minst när det gäller utrikes- och säkerhetspolitiken och i migrationsfrågor. Det är inom ramen för anslutningsprocessen som vi i EU bäst kan ställa krav och påverka landets reformer genom tydliga villkor och kriterier. Vi kommer inom EU-kretsen att driva frågan om vikten av att Turkiet respekterar rättsstatens principer och de mänskliga rättigheterna.

Det är vad jag kommer att framföra på mötet i dag.

Anf. 3 MARIE GRANLUND (S):

Jag har inga frågor.

Anf. 4 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M):

Vi instämmer. Vi är oroad över utvecklingen i Turkiet. Det finns en uppenbar risk att Erdoğan använder händelsen för att utöka sin makt. Vi undrar lite mer om ställningen i frågan om dödsstraff. Jag hörde utrikesministern säga att hon inkluderar vår syn på dödsstraffet. Jag utgår från att uppfattningen är att dödsstraff är oförenligt med den grundsyn som finns inom Europeiska unionen och Europeiska rådet. Utrikesministern får gärna utveckla hur frågan om dödsstraffet kommer att tas om hand på mötet.

Det finns oroande rapporter, och det är lite svårt att veta vilken information man kan gå på. Utrikesministern får gärna säga något mer om massgripandena. Jag hörde en siffra nämnas. Hur ser det ut med den frågan? Vi är oroliga över de massgripanden som nu sker. Det är viktigt att alla har rätt till en säker och rättssäker rättegång.

Det är viktigt att Sverige intar en tydlig position i EU mot en utveckling där man går mot en mer auktoritär riktning. Sedan får vi återkomma i annan ordning om vad det ger för eventuella konsekvenser för våra samarbeten i frågor om migration och anslutningsprocessen. Det är viktigt att fortsätta med den delen. Det är i förhandlingarna vi kan ställa krav på Turkiet. Det är där vi kan påverka och ställa krav på förändring.

Jag skulle gärna vilja att utrikesministern säger något mer om dödsstraffen och massgripandena.

Anf. 5 JOHNNY SKALIN (SD):

Herr ordförande! Sverigedemokraterna fördömer attacken, precis som regeringen. Det är inte okej att militärer försöker kuppa en stat. Även om det finns stora brister i Turkiet fördömer vi likväl kuppen.

Precis som Moderaterna vill vi också höra vad man anser om dödsstraff. Dödsstraff är något som vissa länder och USA fortfarande tillämpar men som vi inte tycker är förenat med ett modernt rättssamhälle. Det vore en olycklig väg om Turkiet väljer att gå mot dödsstraff för att hantera sådana inre problem.

Vi tycker inte att Turkiet är en viktig partner i enlighet med vad regeringen tycker vad gäller migrationsfrågor. I stället tycker vi att regeringen på ett olyckligt sätt har satt sig i knäet på Turkiet. Vi ser inte heller positivt på närmandet till EU från Turkiets sida.

Ett land som har så stora inre problem, har ett underskott av demokrati och mänskliga rättigheter, ett land som vid upprepade tillfällen har utsatts för militärkupper, kan inte vara ett land som ska föra samtal med Europeiska unionen om att ingå i Europeiska unionen.

Turkiet är också ett land som till 97 procent av sin yta inte ens befinner sig i Europas geografiska område. Jag vill understryka för nämnden att vi fördömer attackerna, men vi vill inte se det som ett skäl till att fortsätta att utveckla ett närmande från Turkiet till Europa, bara för att vi ställer upp för de mänskliga rättigheterna, för rättsstatens och demokratiens principer.

Anf. 6 STINA BERGSTRÖM (MP):

Jag tackar utrikesministern för analysen och föredragningen. Det är viktigt att agera enat och tydligt från Europas sida, även om det att följa utvecklingen är det allra viktigaste.

Jag förstår att John Kerry fortfarande är på plats i Bryssel. Jag skulle vilja höra hur diskussionerna går mot eventuella andra större påtryckningar i positiv riktning på Turkiet i denna svåra tid. Har utrikesministern något att säga om vilken dialog EU har med andra länder om hur man kan trycka på för att Turkiet inte ska utvecklas ännu mer negativt?

Anf. 7 JENS HOLM (V):

God morgon! Jag vill först fråga om dödsstraffet. Jag hörde utrikesministern intervjuas i *Agenda* i går. Man fick intrycket av att ett fördömande av risken att Turkiet inför dödsstraff ska vara en del av EU:s budskap till Turkiet. Men det finns ingen som helst referens till dödsstraffet i utkastet till slutsatser som vi har fått. Kommer Sverige att verka för att frågan förs in i slutsatserna på något sätt?

Vidare framstår avtalet om migration som EU har med Turkiet ohållbart. Det är uppenbart att Erdoğan kommer att göra allt vad han kan för att stärka sin makt och att repressiviteten kommer att öka i Turkiet. Vi i Vänsterpartiet står inte bakom migrationsavtalet med Turkiet. Var går den svenska regeringens smärtgräns?

Det sista jag vill ställa en fråga om gäller andra stycket i slutsatserna. I den andra meningen står följande: "All must be done to avoid further violence, to protect lives and to restore calm." Det är en oroväckande formulering. Med en formulering där det står att allt måste göras för att upprätthålla lugnet är jag rädd för att Erdoğan tar en sådan formulering till intäkt för att han i princip ska kunna göra vad som helst för att stärka sin makt. Det är enligt mig precis den process som Erdoğan har inlett. Har utrikesministern någon synpunkt på just den formuleringen i andra stycket?

Anf. 8 ESKIL ERLANDSSON (C):

Tack, utrikesministern, för redovisningen!

Utöver de funderingar som redan har framförts skulle jag vilja understryka vikten av rätten till en rättvis rättegång – apropå våra funderingar om retroaktivitet i lagstiftningen, det i sin tur apropå snacket om införandet av dödsstraff igen i Turkiet. Det gäller också apropå massgripandet av i vårt Europa oavsättliga domare. Det är av synnerligen stor vikt att de

får en rättvis rättegång och att lagstiftningen inte är retroaktiv – detta i sin tur kopplat till tidigare frågor om bland annat dödsstraff.

Anf. 9 TINA ACKETOFT (L):

Även jag instämmer i de tidigare frågeställningarna. Det finns inte så mycket övrigt att tillägga. Självklart är det mänskliga rättigheter och rättsstatens principer som måste gälla.

Även jag, liksom Vänsterpartiet, uttrycker oro för hur Turkiet kommer att leva upp till ingångna avtal och de åtaganden som Turkiet har tagit på sig att rädda och skydda de flyende från Syrien.

Nej, det låter inte som att något av partierna har en avvikande mening i denna fråga. Jag vill ändå ha ett bekräftande från utrikesministern.

Anf. 10 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Ordförande! Jag instämmer med regeringen och har ingen avvikande mening, utan jag har bara några medskick.

Det är en oroande situation, precis som alla säger. Det pågår en maktkamp mellan Erdoğan, Gülenrörelsen och militären, och det är svårt att förstå vem som är ansvarig för vad.

Militären har lett upproret. Varför ger man sig på domare? kan man undra. Därför är det viktigt att betona rättsstatens principer och rättsstatens självständighet. Det hoppas jag är tydligt.

Jag har faktiskt inte läst slutsatserna. Jag har inte fått dem, vad jag vet.

Kurderna nämndes av utrikesministern, men inte andra minoriteter. Jag vet inte om de skulle behöva läggas till.

Avtalet för migration bör ligga fast. Självklart bör Turkiet uppfylla de krav som har ställts. Några av dem har redan implementerats, det vill säga att syrier ska kunna söka asyl i Turkiet. Vissa saker har Turkiet redan gått till mötes. Jag vill höra en kommentar från utrikesministern om hur hon ser på uppfyllandet av de krav som EU har ställt på Turkiet.

Anf. 11 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Vi har kort om tid. Jag ska gå direkt härifrån till ett frukostmöte med John Kerry. Hela FAC får möjlighet att diskutera med honom och få deras syn på vad som har skett i Turkiet, händelserna i Nice, att diskutera Syrien och annat. Det är en lång dagordning.

Jag blir glad av att få höra era inlägg. Vi har samma grundsyn om vad som behöver framföras i dag. Framför allt gäller det frågan om dödsstraffet. Vi har sett oroväckande uttalanden och medieuppgifter om att avsikten är att dödsstraffet ska återinföras i Turkiet.

Först och främst ska ni veta att Sverige har varit drivande om att få in starka skrivningar om mänskliga rättigheter och rättsstatens principer – som vi alltid är. Vi står på den sidan, och det är vad vi har drivit genom våra representanter här i förberedelserna för det här mötet.

>>> *Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen*
<<<.

Det är vad vi ger stöd till just nu i förberedelserna till mötet.

Det är viktigt att påpeka för till exempel Jens Holm att i nästa stycke, efter den formulering han läste upp, står följande: "The EU underlines the need to respect democracy, human rights and fundamental freedoms,

including the right to a fair trial.” Det finns redan med. Det är också svar till Centerpartiet.

Finns det någon smärtgräns? Det är jättesvårt att svara på en sådan fråga. Allt handlar om hur Turkiet reagerar och uppför sig och hur man agerar i de överläggningar som vi har med dem, både i fråga om anslutningsprocessen, där finns de spår som vi kan följa när det gäller respekt för demokrati och mänskliga rättigheter, och i fråga om det avtal och den överenskommelse som finns om migrationen.

Allt handlar om hur de i Turkiet agerar och resonerar i fortsättningen. I uttalandet finns vår principiella syn. Det måste inkludera synen på dödsstraffet efter att vi har hört den typen av uttalanden.

Det står tydligt att den demokratiska ordningen ska upprätthållas och rättsstatens principer, grundläggande fri- och rättigheter respekteras i Turkiet, inklusive för kurderna. Det beror på att det här är en så avgörande politisk konflikt. Det styr mycket av Turkiets handlande just nu. Därför måste det nämnas specifikt. Vi pratar om alla i Turkiet. Det är vad vi kommer att framföra.

Där är vi just nu. Vi kommer att insistera på att frågan om dödsstraffet ska nämnas. Vi kommer att hävda det som finns i slutsatserna och det jag redogjorde för i början. Jag upplever att det är en stor styrka att det finns en samsyn i frågorna. Sedan får vi återkomma till överenskommelsen om flyktingfrågan och migrationspolitiken framöver.

I övrigt var det Sverigedemokraterna. Vi har helt olika syn i dessa frågor. Det är kanske inte en debatt vi hinner ta denna tidiga morgon. Det finns nu ett antal medlemsländer i EU som för inte så länge sedan var militärdiktaturer. Dem engagerade vi oss i. Det är den proceduren som är viktig. Den leder till demokrati. Det är vad vi tror på för Turkiet – att landet kan gå i en demokratisk riktning. Det är våra uttalanden och beslut om till exempel denna typ av rådsslutsatser som kan driva utvecklingen framåt.

Anf. 12 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M):

Vi tycker överlag att rådsslutsatserna är bra. Det vore bra om man kunde stärka skrivningarna om att det är oacceptabelt att återinföra dödsstraffet och att ett sådant agerande skulle få långtgående konsekvenser i relationerna med EU. Det är bra om Sverige är drivande och stöttar ett sådant tillägg från Österrikes sida.

Sedan får utrikesministern återkomma om det skulle bli en försvagning i rådsslutsatserna, men det finns väl ingen fara för det.

Anf. 13 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Jag tror inte det.

Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (C):

Massgripanden av domare riskerar allvarligt att försämra förutsättningarna för att upprätthålla rättsstaten. Det vore bra om det kunde tydligt kommenteras.

2015/16:55

18 juli

Anf. 15 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Det är helt rätt, Kerstin Lundgren. Man kan också undra hur snabbt de listorna kom fram. De har antagligen funnits där sedan tidigare – dessvärre – än att det skulle vara fråga om att plötsligt avsätta 2 000–3 000 domare. Det är helt korrekt.

Det här är uttalanden som många av oss har gjort, och vi är bekymrade. Frågan kommer nog upp i diskussionerna, och det är viktigt att framföra. Jag tar med den frågan också så att den kan komma med på ett tydligt sätt.

Anf. 16 JOHNNY SKALIN (SD):

Herr ordförande! Jag vill bara få noterat att jag anmäler avvikande mening i relation till regeringens inställning vad gäller Turkiets närmande till EU.

Anf. 17 BÖRJE VESTLUND (S):

Jag finner slutligen att det finns stöd för regeringens ståndpunkt. Jag önskar utrikesministern lycka till på mötet.

Anf. 18 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Tack alla! Jag måste springa till mötet.

Anf. 19 BÖRJE VESTLUND (S):

Jag förklarar sammanträdet avslutat.

Innehållsförteckning

2015/16:55

18 juli

§ 1 Utrikes frågor	1
Anf. 1 BÖRJE VESTLUND (S).....	1
Anf. 2 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	1
Anf. 3 MARIE GRANLUND (S).....	2
Anf. 4 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M)	2
Anf. 5 JOHNNY SKALIN (SD).....	2
Anf. 6 STINA BERGSTRÖM (MP)	3
Anf. 7 JENS HOLM (V)	3
Anf. 8 ESKIL ERLANDSSON (C).....	3
Anf. 9 TINA ACKETOFT (L)	4
Anf. 10 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	4
Anf. 11 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	4
Anf. 12 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M).....	5
Anf. 13 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	5
Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (C).....	5
Anf. 15 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	6
Anf. 16 JOHNNY SKALIN (SD).....	6
Anf. 17 BÖRJE VESTLUND (S).....	6
Anf. 18 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	6
Anf. 19 BÖRJE VESTLUND (S).....	6